

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 552/2018 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om hur gruvlagen fungerar samt om läget med guldgruvan i Valkeakoski

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 552/2018 rd undertecknat av riksdagsledamot Pauli Kiuru /saml m.fl.:

Finns det anledning att inleda en reform av gruvlagen så att miljövärdena och kommunernas påverkningsmöjligheter beaktas bättre,

är övriga lagar, som miljöskyddslagen och vattenvårdslagen aktuella i fråga om miljökonsekvenserna av gruvdriften,

är förfarandena i anslutning till säkerheter och beskattning tillräckliga med tanke på miljöns och Finlands nationella intressen,

borde tillståndprocesserna ändras så att den övervakande myndigheten har möjlighet att smidigt precisera tillståndsvillkoren och säkerheterna utan en ny tillståndsbehandling om riskerna med projektet efter att verksamheten har inletts verkar vara större än vad som bedömdes i tillståndsskedet och

har kommuninvånarnas och kommunens synpunkter beaktats tillräckligt i gruvprojektet Kaapelinkulma i Valkeakoski och är säkerheterna tillräckliga om det uppstår överraskningar i gruvdriften eller om verksamheten oplanerat måste avbrytas?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Arbets- och näringsministeriet samt miljöministeriet håller på att inleda en utvärdering av behoven att utveckla den gällande gruvlagen och den övriga lagstiftningen om gruvdrift. Resultaten av detta arbete kommer att finnas tillgängliga vid de kommande regeringsförhandlingarna.

De viktigaste syftena med den nuvarande gruvlagen är att trygga kommunernas påverkningsmöjligheter, säkerställa att rättskyddet förverkligas och att beakta krav som gäller medborgardeltagande och inkludering. Med stöd av den här lagen har emellertid inte enda verksam gruva licensierats. De gruvor som inleds inom den närmsta tiden har getts utvinningstillstånd med stöd av den upphävda lagen. I gruvdriften är tidsramen mellan att fyndigheten hittas och gruvverksamheten inleds ofta lång.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 552/2018 rd

Tillståndsprövningen baserar sig på en helhetsgranskning och olägenheter som beror på verksamheten minskas och begränsas med hjälp av bestämmelser som ges i tillståndet. Vår nationella styrka är medborgarnas förtroende för myndigheterna. Detta är en hörnsten i vårt samhälle som inte bör undergrävas. Ett högklassigt myndighetsarbete förutsätter förutom tillräckliga resurser fortgående och mångsidigt bevarande av kompetensen och utveckling av den. I Finland har det satsats rikligt till exempel på forskning om gruvvattnet och resultaten och kunskapen kan utnyttjas både i myndighetsarbetet och för kommersialiseringen av nya lösningar.

Inledandet av gruvdrift förutsätter ett flertal myndighetsförfaranden som omfattar höranden och möjlighet att söka ändringar i beslut. Med dessa förfaranden förverkligas parternas möjligheter att påverka ändringar som äger rum i deras livsmiljö.

Statens tillståndsmyndighet, det vill säga regionförvaltningsverken, behandlar ansökningarna om vatten- och miljötillstånd med stöd av miljöskyddslagen (527/2014) och vattenlagen (587/2011). För att miljötillstånd ska kunna beviljas krävs det att verksamheten, med beaktande av tillståndsvillkoren och verksamhetens placering, inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter bland annat orsakar betydande förorening av miljön eller risk för sådan eller leder till försämring av speciella naturförhållanden.

Vid prövningen av beslut gällande miljö- och vattentillstånd, liksom vid prövningen av andra beslut, ska myndigheten i enlighet med förvaltningslagen (434/2003) se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt genom att skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Verksamhetsutövaren ska i enlighet med miljöskyddslagen till ansökan bifoga för tillståndsprövningen behövlig utredning om verksamheten och dess konsekvenser, om parterna och om andra relevanta omständigheter. Om sökande inte har lämnat tillräckliga utredningar för att ärendet ska kunna avgöras ska myndigheten begära att sökande kompletterar sin ansökan.

Det är närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) som övervakar verksamhet i enlighet med miljö- och vattentillstånd.

Både gruvtillståndet och miljötillståndet som förutsätts för gruvdrift är anknutna till en säkerhet som bestäms av myndigheten och fastställandet av en ändamålsenlig nivå för dessa förutsätter att myndigheten övervakar den tillståndspliktiga verksamheten men också att myndigheten fortgående uppdaterar sin kompetens och sina kunskaper. På EU-nivå har det inletts en diskussion om förfarandet med säkerheter i de olika medlemsländerna med syfte att goda exempel ska kunna delas och utvecklas mellan myndigheterna i olika länder och för att bedömningsförfarandet och bedömningsmekanismer i fråga om säkerheter ska förbättras inom hela EU:s område. Förutom säkerheter i anslutning till tillstånden har gruvorna, liksom alla företag som har regionalförvaltningsverkets miljötillstånd eller Säkerhets- och kemikalieverkets (TUKES) kemikaliesäkerhetstillstånd, en obligatorisk miljöskadeförsäkring.

Gruvornas säkerheter består av en säkerhet som ställs för att garantera avfallshantering i enlighet med miljöskyddslagen (MSL 527/2014) och av en säkerhet som ställs för avslutande av gruvdriften i enlighet med gruvlagen (621/2011). Enligt den nuvarande gruvlagen fastställer Tukes en

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 552/2018 rd

säkerhet i gruvtillståndet som verksamhetsutövaren ska ställa innan verksamheten inleds. Säkerheten i enlighet med gruvlagen ska täcka alla de kostnader för avslutande av gruvdriften och efterbehandlingsåtgärderna som säkerheten i enlighet med miljöskyddslagen inte täcker.

Arbetet med att utveckla subsidiära miljöansvarssystem (TOVA-system) fortgår vid miljöministeriet. Syftet med utvecklingsarbetet är att säkerställa bekämpning av allvarliga miljö- och hälsofaror, ersättande av miljöskador, tydligt fastställda ansvarsförhållandena och myndighetsbefogenheter samt att myndigheternas resurser räcker till i sekundära ansvarssituationer. I detta syfte fogades från början av 2019 en ny bestämmelse till miljöskyddslagen som ska effektivisera myndigheternas befogenheter och regeringen har lämnat ett förslag om förtydligande av miljöansvaren i konkurssituationer (RP 221/2018 rd). I fortsättningen ligger tyngdpunkterna i utvecklingsarbetet på utvecklingen av TOVA-finansieringssystemen utgående från de alternativ som framförs i TOVA-arbetsgruppens betänkande (Miljöministeriets rapport 23/2014) och på en effektivisering av övervaknings- och förvaltningsrutinerna i samband med avfallssäkerheterna. Som bäst pågår ansökan till statsrådets forsknings-, framsyns-, utvärderings- och uppföljningsprojekt (VN TEAS-projekt) ”Finansiering av ersättningar för miljöskador i insolvenssituationer – Bästa praxis och jämförelse” (finansiering 150 000 euro) som ska stöda utvecklingen av TOVA-finansieringssystemet.

Samma skatteskyldigheter gäller för gruvdrift som för övrig näringsverksamhet. För gruvdrift betalas markägarna en årlig ersättning som bestäms i enlighet med ytan och värdet av den brutna och utvunna mineralen. Ersättningen betalas till staten då gruvdriften bedrivs på statens mark. Markägarersättningen är skattepliktig inkomst, det vill säga att en del av de privata markägarnas ersättningar intäktsförs av staten. I syfte att bekämpa aggressiv skatteplanering har regeringen lämnat en proposition med förslag till ändring av bestämmelserna om begränsning av ränteavdrag till riksdagen (HE 150/2018).

Beredningen av en särskild skatt för gruvdrift har inte ingått i den nuvarande regeringens program. Finansministeriet ansvarar för beredningen av skattelagstiftningen.

Gruvdrift är tämligen kapitalintensivt och gruvorna utnyttjar i betydande utsträckning tjänster som tillhandahålls av det omgivande samhället och skapar på så sätt en näringsverksamhet som betjänar gruvdriften och som för sin del ger staten skatteintäkter. Under årtiondenas gång har det i Finland uppkommit en betydande teknologi- och utrustningstillverkning som betjänar gruvdriften liksom verksamhet inom servicesektorn, mineralkluster. Dessa aktörer drar nytta av gruvinvesteringarna och gruvornas behov av tjänster både i Finland och utomlands.

Den nuvarande gruvlagen ger gruvmyndigheterna möjlighet att tillfälligt förbjuda verksamheten, inleda ett ändringsförfarande av tillståndsvillkoren eller rentav återkalla tillståndet om verksamhetsutövaren inte iakttar tillståndsvillkoren eller om det i tillståndsansökan har lämnats felaktiga uppgifter som väsentligt har påverkat beviljandet av tillståndet eller tillståndsprövningen. Det är svårt att ändra tillståndsvillkoren utan nytt myndighetsbeslut jämte tillståndsbehandling. Utgående från förvaltningslagen vore avsaknaden av ett tillståndsförfarande vara godtyckligt, med

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 552/2018 rd

tanke på de olika parternas rättskydd och förutsägbarheten måste transparenta tillståndsförfaranden bevaras. Det är emellertid alltid möjligt att utforma smidigare förfaranden vilket också är målet till exempel med inrättandet av den kommande statliga tillstånds- och tillsynsmyndigheten och genom att möjliggöra sambehandling av olika tillstånd enligt principen om ett enda service-ställe.

Miljötillståndsmyndigheten kan ändra tillståndet förutom på ansökan av tillståndshavaren på initiativ av en tillsynsmyndighet, den myndighet som bevakar allmänt intresse, den som orsakats olägenhet eller en i 186 § i miljöskyddslagen avsedd registrerad förening eller stiftelse, om förutsättningarna för ändring av tillståndet uppfylls.

Vid behandlingen av ärendet iaktas inte en fullskalig tillståndsprozess utan ett smidigare förfarande i enlighet med 96 § i enlighet med miljöskyddslagen så att processen kan fullföljas förenklat.

Gruvprojektet Kaapelinkulma har lagenliga tillstånd och i samband med tillståndsförfarandena har höranden ägt rum och det har getts möjlighet att söka ändring i anslutning till besluten.

Gruvprojektet Kaapelinkulma i Valkeakoski beviljades miljötillstånd 26.8.2011. Beslutet har inte överklagats. Tillståndsbestämmelserna för miljötillståndet granskades 14.10.2015 och beslutet har inte överklagats.

Tillståndsmyndigheten har begärt utlåtanden av kommunen och kommunens miljöskyddsmyndighet innan ärendet avgjordes. Dessutom har parterna reserverats tillfälle att göra anmärkningar till följd av tillståndsärendet. Andra än parterna har getts tillfälle att uttrycka sin åsikt.

Omfattningen av säkerheten för gruvprojektet Kaapelinkulma påverkades av att man inte avser att förädla malmen på gruvområdet utan vid ett anrikningsverk som gruvbolaget äger på annan ort. Denna omständighet är av betydelse för de funktioner som planerats för gruvområdet och därigenom också för kostnaderna för stängningen av området.

Helsingfors 10.1.2019

näringsminister Mika Lintilä